

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:30
sssjournal.com

pp.595-600
ISSN:2587-1587

2019 / February / Şubat
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 28/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 20/02/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 20.02.2019

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA İFADE ARACI OLARAK ROBOT / ROBOTİKLER ROBOT / ROBOTICS AS EXPRESSION TOOL IN CONTEMPORARY CERAMIC ART

Dr. Öğr. Üyesi Figen İŞIKTAN

Akdeniz Üniversitesi-Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü Antalya/Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-3869-9649

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1261>

Reference : İşiktan, F. (2019). "Çağdaş Seramik Sanatında İfade Aracı Olarak Robot / Robotikler", International Social Sciences Studies Journal, 5(30): 595-600.

ÖZ

Sanat, tarihsel süreç içinde pek çok değişken unsurdan etkilenirken toplumların, kültürlerin, insanlığın izlerini geleceğe taşımakta önemli roller üstlenmiştir. Varlığını, bazen tepki olarak bazen de yanında bulunarak ortaya koymaktadır. Teknik gelişmeler ise özellikle modern sanatın değişmeyen ilgi alanlarından birisi olmuştur. 19. yüzyıl çok ayrıntılı otomatların, mekanik müzik kutularının, hareketli oyuncakların çokça üretildiği bir yüzyıldır. Endüstri Devrimi ile makineler insan yaşamına girmiş ve insanlık için çok şey vaat etmektedir. Otomatlardan da insana benzemekten daha fazlası beklenmeye başlanmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise robotlardan ve sibernetikten söz etmek gerekir. 20.yy da seramik sanatında da yeni deneysel çalışmalar ard arda birbirini takip eder. 1980'lerde sanat alanında yaşanan post-modernist çeşitlilik içinde, seramik kendine özgü kimliğiyle sanatçı için sınırsız olanaklar sağlayan bir malzeme özelliği taşır. Robot/robotikler artık ileri endüstriyel kültürde temel konular ve çelişkilerle yüzleşen sanatçıların ifadesi haline gelmiştir. Günümüzde ise artık endüstri amaçlı olmayan insana benzeyen robotların üretimi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, çağdaş seramik sanatında bir ifade aracı olarak robot/robotikler, önde gelen sanatçıların çalışmaları üzerinden ele alınarak araştırılacak ve sonuçları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş sanat, çağdaş seramik sanatı, robot, robotik sanat, bilim ve teknoloji

ABSTRACT

While art has been affected by many variables in the historical process, it has taken important roles in carrying the traces of societies, cultures and humanity to the future. Its existence is sometimes in response to it and sometimes it is present. Technical developments have become one of the constant interests of modern art. The 19th century is a century in which very elaborate vending machines, mechanical jukeboxes and moving toys are produced. With the Industrial Revolution, machines enter human life and promise a lot to humanity. More than the automata are expected to be similar to human beings. In the 20th century, it is necessary to talk about robots and cybernetics. In the 20th century, new experimental studies in ceramic art follow one another in a row. In the 1980s, in the post-modernist diversity in the field of art, the ceramic has the characteristic of providing a unique material for the artist with its unique identity. Robot / robots have now become the expression of artists facing the basic issues and contradictions in advanced industrial culture. Nowadays, it is aimed to produce robots that are not like industry. In this study, robot / robotics as a means of expression in contemporary ceramic art will be researched and the results will be evaluated by considering the works of leading artists.

Key Words: Contemporary art, contemporary ceramic art, robot, robotics art, science and technology

1. GİRİŞ

Sanat, tarihsel süreç içinde pek çok değişken unsurdan etkilenirken toplumların, kültürlerin, insanlığın izlerini geleceğe taşımakta önemli roller üstlenmiştir. Varlığını ise bazen tepki olarak bazen de yanında bulunarak ortaya koymaktadır. Teknik gelişmeler ise sanatın değişmeyen ilgi alanlarından birisi olmuştur.

Sanat, Rönesans ile birlikte bilgiyle ilk kez anılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, bilim ve sanatın birbiriyle uyumlu olmayan kuramları ayıklanmış olup, kültürel ufku yöneten sanat açısından önemli bir araç haline getirilmiştir. Sanat ve teknoloji ilişkisi Rönesans ile değişime uğramış ve daha sonra sanayi devriminin

etkisi altında ele alınmıştır. Çağımızda sanat ve bilim arasındaki ilişkiler, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle geçmişte olduğunda çok daha karmaşık boyutlar kazanmıştır.

Yirmi birinci yüzyılda sanat yapıtlarının bazıları artık atölyelerde değil, laboratuvarlarda üretilmektedir. Sanatçılar bilimsel ve teknolojik araştırmayla birlikte kültürel, felsefeye dayalı ve toplumsal sorunları araştırmaktalar. Yapıtları, biyolojiden iklim değişikliklerine ve yapay zekaya kadar uzanmakta. Günümüzde sanat birçok bilim dalıyla, örneğin mikrobiyoloji, fiziğin dalları, bilgi alıp verme teknolojileri, insan biyolojisi ve canlı dizgeler, hareket bilimi, robotik v.b. ile birlikte gitmektedir. (Dikmen, 2012:143)

2. SERAMİK SANATI & ROBOT/ROBOTİK

Seramiğin, günlük kullanım eşyası olmaktan çıkıp, günümüz Çağdaş Seramik Sanatı'nda, bir sanat nesnesi ve bir ifade aracı olarak yerini alabilmesi uzun bir süreçtir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, endüstriyel alanda olduğu gibi sanat alanında da evrimler geçirek günümüze ulaşmıştır. Seramik üslup, form ve teknik yönünden, toplumsal değişimlerle birlikte ortaya çıkan sanat akımlarından etkilenerek gelişmektedir.

İnsanoğlunun doğal olmayan bir hareket üretebilmesi bilim ve teknolojiden yararlanması ile sağlanabilir ve zaman içinde üretebildiği hareket tamamen bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlıdır. Mekanik hareketi içeren ilk örnekler, Mısır'ın pişmiş toprak heykellerine kadar geri giderek incelenebilir. Mısırın pişmiş toprak ya da ahşap eklemlili figürleri ilk otomatlar(robotlar) olarak değerlendirilir. Bu figürler önemli kişilerin mezarlarında bulunan ve muhtemelen ölümünden sonra ona hizmet etmeleri için efendileri ile beraber mezara kapatılan kölelerin yerine tasarlanmış insan kopyalarıdır. Bunlar genellikle hareket edebilir bir şekilde eklemlerinden çivi ile birleştirilmiş figürlerdir. Hareketli figürlere Yunan uygarlığında da rastlanmaktadır. Bunlar genellikle oyuncak bebekler ve hareketli tanrı heykelleridir. (Görsel 1, 2)

Görsel 1: Assos Bebekleri
(Çanakkale Müzesi, M.Ö. erken 5. yy.)

Görsel 2: Tekerlekli At
(Zurich, Leo Mildenberg Koleksiyonu, M.Ö. 800-750)

19. yüzyıl çok ayrıntılı otomatların, mekanik müzik kutularının, hareketli oyuncakların çokça üretildiği bir yüzyıldır. Artık otomatlardan da insana benzemekten daha fazlası beklenmeye başlanmıştır. Çünkü Endüstri Devrimi ile makineler insan yaşamına girmiş ve insanlık için çok şey vaat etmektedir. 20. yüzyıla gelindiğinde ise robotlardan ve sibernetikten söz etmek gerekir.

20.yy da seramik, artık modern dünyada yerini almış ve bugünkü anlamda bir sanat dalı olarak kabul görmeye başlamıştır. Yeni deneysel çalışmalar ard arda birbirini takip eder. A.B.D.'de pop sanatçıların devingen yapıtları seramikçileri de etkilemiş ve yeni bir seramik heykel dalı gelişmiştir. Bu sanatçılar seramik çamurunu sadece kullanılabilecek kaplar yapmak yerine düşüncelerini aktaracak bir araç olarak görmekteydiler.60'lı yıllarda Amerika'da gelişen Funk sanatı, çömlekçilikten modern seramik sanatına geçişte önemli bir aşamayı temsil etmektedir. 1980'lerde sanat alanında yaşanan postmodernist çeşitlilik içinde seramik malzemeyle çalışan sanatçılar, bir yandan malzemenin getirdiği özgün disipline sadık kalmak diğer yandan da eskiyen imajı yenileyecek ifade araçları geliştirme ikilemi arasında kalmışlardır. Sanatçının eserini belli kalıplar içinde kalmadan özgürce şekillendirebildiği bu ortamda, seramik kendine özgü kimliğiyle sanatçı için sınırsız olanaklar yaratan bir malzeme özelliği taşımaktadır. Robot/robotikler ise ileri endüstriyel kültürde temel konular ve çelişkilerle yüzleşen sanatçıların ifadesi haline gelmiştir. Genel olarak Robotik sanat ise bir tür robotik veya otomatik teknoloji kullanan herhangi bir sanat eseri olarak tanımlanmaktadır. (en.wikipedia.org/wiki/Robotic_art)

3.SANATÇI UYGULAMALARI

Clayton Bailey, 1939 (ABD) doğmuştur. 20. yüzyılın seramik sanatçılarına bakıldığında onun çalışmaları oldukça farklıdır. Bailey sanatın içinde kavram ve bilimi bütünleştirir. Sanatçı ilk robot heykelleri yapmıştır. (Görsel 3)

Görsel 3: Clayton Bailey, 1979

Görsel 4: Clayton Bailey, 1968

Funk akımının bir temsilcisi de sayılan Clayton Bailey'in "Geğirme Büst"ler serisinden (1968-69), robotik/kinetik seramik nesnelere söz edebiliriz. Nesnenin formuna benzer bir "hidro-pnömatik" parça büst'ün gövdesinin içine gizlenmiş olup, sulu bir geğirme sesi ile yukarı çıkar ve aniden aşağı inerken saçlar havaya kalkar. Bu aralıklı eylem arasındaki kısa bir bekleme süresi vardır. Sesler izleyicinin dikkatini çeker, bir sonraki adımın ne olacağını bekler. (Görsel 4)

Clayton Bailey'in 1968 yılında başlayan çalışma serisinden, hidro-pnömatik nesnelere, "Geğirme Çanakları" su, hareket, ses içerir. Su iki yana salınım yapar ve çok kısa bir süre yüksek sesle geğirme sesi yayar ve izleyicinin bir sonraki adımı merak etmesi için bekler. (Görsel 5, 6)

Görsel 5, 6: Clayton Bailey, 1990

Paul Astbury, çalışmalarında endüstriyi gelecek olarak görmek yerine, onu paleontolojik geçmişe geri yansıtmaktadır. 1970'lerde kayaçta gömülü, robotları arkeolojik bir kalıntı olarak gösteren çalışmalar yapmış (Görsel 7), 1980'lerde ve 1990'larda, teknoloji ve süreçle, özellikle de onun gelişimi çalışmalarının temelini oluşturmuştur.

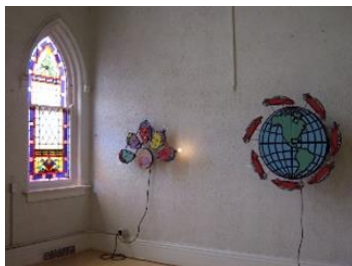
Görsel 7: Paul Astbury, 1973

Görsel 8: John Bickels, 2012

John Bickels'in çalışmaları, mimari temalı heykeller, makineler, yaşamın içinde var olan robotlar ve seramikle donatılan eski model araba gövdeleri arasında değişmektedir. "Zaman Makineleri: Robotlar, Roketler ve Steampunk" adlı sergisinde robot heykellerini sergilemektedir. (Görsel 8)

Tom Binger, "Color Moves" adlı sergisinde parlak, seramik heykellerinin dinamik olan görüntülerine hareket, ses veya ışık eklemektedir. (Görsel 9, 10)

Görsel 9: Tom Binger, 2008

Görsel 10: Tom Binger, 2008

Kenny Delio, seramik çalışmasında, tavana asılı bir mekanizma ile devinim halinde organik yapıdaki elemanları hareket ettirmektedir. (Görsel 11)

Görsel 11: Kenny Delio, 2010

Görsel 12: Gal Kinan, 2010

Gal Kinan ise çalışmalarında mekanik organlar aracılığıyla insan ilişkilerini anlatmaya çalışmaktadır. (Görsel 12) Daniel Stingle, "Bionic bathroom" adlı çalışmasında olduğu gibi su tüketimi ile bağlantılı nesnelere eleştirel anlamda dikkat çekmekle ilgilenmektedir. (Görsel 13,14)

Görsel 13: Daniel Stingle, 2012

Görsel 14: Daniel Stingle, 2012

Austin Wieland, izleyici ve heykel arasında farklı etkileşim türleri ile deney yapmaktadır. Mikro denetleyiciler ve motorlar, geçiş anahtarları, LCD ekranlar ve ışıklar gibi çeşitli elektrikli bileşenler her parçada uygulanır. Elde edilen mekanik fonksiyonlar, kişisel deneyimlerden ve teknolojiyi kullanırken karşılaştığı sıkıntılardan etkilenmekte ve yansıtmaktadır. (Görsel 15)

Görsel 15. Austin Wieland, 2015

Matias Liimatainen, gündelik ortamlardan rastgele alınmış, endüstriyel formlardan ilham alan benzersiz seramik robotlar yaratan bir sanatçıdır. Robotlar, döküm parçaları birbirine birleştirilerek yapılmıştır. Porselenden yapılmış figüratif heykeller üzerinde çalışmakta, bunları elektronik gibi diğer çeşitli malzemelerden yapılmış elemanlara bağlamaktadır. Sanatçı, genellikle gündelik nesnelere, özenle tasarlanmış malzeme bileşiminden oluşan figüratif heykel parçaları üretmektedir. Çalışmalarının bazıları kinetik elemanlar içermekte, ışık ise sabit bir eleman olarak yer almaktadır. (Görsel 16,17)

Görsel 16, 17: Matias Liimatainen, 2011

Michael Klapthor, 1950'lerin bilim kurgu estetiğine sahip heykeller oluşturmak için tornada çekilmiş formları tek yapı malzemesi olarak kullanmaktadır. Kullandığı metal zengini kil ve lekeler, her parçaya paslı, aşınmış bir karakter katmaktadır. Işın silahlı robotlar üretmektedir. (Görsel 18)

Görsel 18: Michael Klapthor, 2017

Görsel 19: Emil Österholm, 2017

Emil Österholm'un çalışmalarında sosyal bir eleştiri mevcuttur. Sanatçı makinaların kendi çalışmalarındaki gibi basit olanların, insana temelde bir fayda sağladığını düşünmektedir. Ancak, insanın yanlış bir şekilde rahatlığa kavuşturulduğunu ve makinelerin hümanist amacının bir aldatma yarattığını vurgulamakta, makinelerin bizim ölümümüz olacağını düşünmektedir. (Görsel 19)

Görsel 20: Jesse Small, 2013

Görsel 21: Hayashi Shigeki, 2011

Jesse Small'un porselen heykelleri, sanatçının son sekiz yılda kırsal Çin'de seyahat ederken ve porselen şehri Jingdezhen'de çalışırken topladığı oyuncak koleksiyonuna dayanmaktadır. Çin oyuncak kültüründen etkilenmiştir, özellikle korsan, kötü üretilmiş, özenle paketlenmiş plastik robotlardan. (Görsel 20)

Hayashi Shigeki'nin çalışmaları minik, sofistike robotlara benzemektedir. Seramik (porselen) kurgularında bilim kurgu, animasyon filmi ve manga denilen Japon çizgi romanlarından ilham almaktadır. Her izleyici farklı türde mesajlar vermektedir. Sanatçıya göre; birisi geleceğe dair olumlu düşünecek, diğerleri bot uyarı mesajlarını hissedecektir. (Görsel 21)

4. SONUÇ

Eski çağlardan beri seramik malzemeden üretilmiş otomatlar bulunmaktadır. Endüstri Devrimi ile makineler insan yaşamına girmiş ve insanlık için çok şey vaat etmiştir. 20. yüzyıla gelindiğinde ise robotlardan ve sibernetikten söz etmek gerekmektedir. Günümüzde teknolojiyle iç içe geçen çağdaş sanat, deneysel sanatın yeni dalga açılımlarını simgelerken, sanatın ve bilimin sınırlarını da genişletmektedir.

Robot kelimesi dünyaya, "zorla çalıştırılan işçi" anlamına geldiği Çekçe'den yayılmıştır. Bu kelime 20. yüzyılın ikinci yarısında kullanılan mekanik aygıtlar için uygundur ve gerçekten de ağır endüstride insan gücünün ve hızının yetemeyeceği alanlarda kullanılmıştır. Postmodernizm ile birlikte Robot/robotikler, ileri endüstriyel kültürde temel konular ve çelişkilerle yüzleşen sanatçıların ifadesi haline gelmiştir. Günümüzde ise artık endüstri amaçlı olmayan insana benzeyen robotlar üretilmeye çalışılmaktadır. Giderek şaşırtıcı ve ürkütücü bir seviyede insanileşen robotlar, insana ayna olabileceği gibi tehdit de oluşturmaktadır. Bu yeni durum robot/robotiklerin sanatçılar/seramik sanatçıları için giderek daha gündemde bir konu ve ifade aracı olmaya devam edeceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

BENER S.S.(2008). "Eski Yunan ve Roma'da Oyun ve Oyuncaklar", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji ABD, İstanbul

DİKMEN B.(2012). "Değişen Dünyada Kültür, Sanat ve Bilim İlişkisi", Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, ss.137-140

GERMANER S.(1997).1960 Sonrası Sanat, Kabalıcı yayınevi, İstanbul, ss.32,33

VECCHIO, M. D.(2001).Postmodern Ceramics, NewYork: Thames&Hudson

www.allehand.se/artikel/kultur/svidande-samhallskritik-i-ny-utstallning-vi-tror-att-maskinerna-gjort-oss-fria Erişim:28.01.2019

www.coolthings.com/clayton-baileys-life-size-robot-sculptures-make-the-future-look-fun/ Erişim:28.01.2019

www.claytonbailey.com/ Erişim:28.01.2019

www.emilosterholm.com/robotsandmachines/ Erişim:28.01.2019

www.en.wikipedia.org/wiki/Robotic_art Erişim:28.01.2019

www.focusdergisi.com.tr/teknoloji/00038/ Erişim:28.01.2019

www.kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-286yeni-medya-sanati-1/ Erişim:28.01.2019

www.mklaphor.com/untitled-sitepage_1 Erişim:28.01.2019

www.nyartbeat.com/event/2013/C225 Erişim:28.01.2019

www.theclaystudio.org/artists/kenny-delio Erişim:28.01.2019

Görsel Kaynakça

Görsel 1,2:Bener S.S.(2008). “Eski Yunan ve Roma’da Oyun ve Oyuncaklar”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji ABD, İstanbul

Görsel 3: www.claytonbailey.com/robotteapot.htm Erişim:28.01.2019

Görsel 4,5,6: www.claytonbailey.com/burpingbowl.htm Erişim:28.01.2019

Görsel 7: www.theastburys.webmate.me/paulastbury/Site/Gallery1.html Erişim:28.01.2019

Görsel 8: www.brickels.com/images/the-domestic-pair Erişim:28.01.2019

Görsel 9, 10: www.flickr.com/photos/elycefeliz/2376333249/ Erişim:28.01.2019

Görsel 12: www.galkinan.com Erişim:28.01.2019

Görsel 13: www.danstingle.com/Kinetic.php Erişim:28.01.2019

Görsel 14: www.youtube.com/watch?v=e5jMDDnCds0 Erişim:28.01.2019

Görsel 15: www.austin-wieland.com/video.html // www.austin-wieland.com/sculpture.html Erişim:28.01.2019

Görsel 16,17: www.iloboyou.com/robot-ceramics-by-matias-liimatainen/ Erişim:28.01.2019

Görsel 18: www.paddle8.com/work/michael-klaphor/156984-pn-79-interplanetary-diplomat-robot/ Erişim:28.01.2019

Görsel 19: www.kaolin.se/xuts-17/e-osterholm-2017.htm Erişim:28.01.2019

Görsel 20: www.jessesmall.com/GalleryMain.asp?GalleryID=122757&AKey=C782FMSB Erişim:28.01.2019

Görsel 21: www.ceramicsnow.org/post/10934712126/interview-with-hayashi-shigeeki-japanese-ceramic-artist Erişim:28.01.2019